

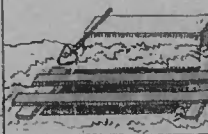

Jaarverslag 1993

Wiek	8 Maand.	9 Jaar.	10 Tien Jaar.	11 100 Jaar.	12 1000 Jaar.
Enige dagen onder zorgen.	In't verleden van maanden en jaren ten gelijck	De jaren alleden haast u goed toedoen	Ontvangt eenige penningen	Wint de helft van den inzet.	Moet ope nieuw beginnen.
			<i>Knaappe.</i> 	<i>Zuigeling.</i> 	
	<i>Jongeling.</i> 	<i>Meisje.</i> 	14. Betaalt 6.	15 Ontvangt eenige Penningen.	
	16. Gaet tot 22.	15 Telt zoo veel terug als hij vooren gewonnen heeft.			
<i>Wort Gekust</i>					
<i>Wet.</i>	<i>Bereep.</i>	<i>Deugd.</i>	<i>Ondeugd.</i>	<i>Dood.</i>	<i>Graf.</i>
28. 	29. 	30. 	31. 	32. 	
Ont 4 Penningen	Gaet tot 22 terug	Wint beloon met 8 Penningen	Betaald de helft van den inzet.	Gaet uit het spel	Telt tot in 33.

amsterdams historisch museum

069 : 7.073 : 93/94 (492.621)(0:31)(080.555)

Jaarverslag 1993

Bankmanstichting
Nieuwegracht 415
BP Amsterdam
Tel. 6243739

boek

amsterdams historisch museum

Inhoud

3	Voorwoord door Pauline W. Kruseman, directeur
6	Algemeen
6	Fondsenwerving
6	Amsterdam Kunstenstad
6	Ons Amsterdam
7	Activiteiten
7	Tentoonstellingen
7	Overzicht tijdelijke tentoonstellingen 1993
11	Gasttentoonstellingen
11	Aanwinsten
12	Bruiklenen
13	Publikaties
16	Evenementen
	Publiek
	Annemarie de Wildt, samensteller van de tentoonstelling TIJD VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU, haakt in op enkele reacties van het publiek
18	Internationale contacten
22	Archeologie
23	Afdelingen apart
23	Ambachtelijke kunst
23	Bibliotheek
23	Educatieve afdeling
24	Fotoafdeling
24	Kunstinventaris
24	Public Relations
25	Textielrestauratie
26	Wetenschappelijke medewerkers
28	Bijlagen
28	Bezoekcijfers
29	Leden van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum
30	Annual Report Summary

Voorwoord

door Pauline W. Kruseman, directeur

Permanente tentoonstelling

Sinds 1975 is de permanente tentoonstelling over de geschiedenis van Amsterdam in het huidige gebouwencomplex te zien. Regelmatig worden wijzigingen in deze 'vaste opstelling' aangebracht: ongeveer één derde van de ruim twintig zalen tellende tentoonstelling is in de periode na 1975 in meer of mindere mate veranderd.

Ons museumbedrijf is altijd in beweging. Nieuwe ontwikkelingen en inzichten op het terrein van de geschiedenis en de kunstgeschiedenis, maar ook op dat van de museologie en de methoden en technieken van informatieoverdracht en educatie worden uitvoerig besproken en getoetst aan de praktijk. Dit jaar is aan die besprekingen tevens een belangrijke bijdrage geleverd door collega's en specialisten van buiten het museum.

AANWINST

ZAAGMOLENS BIJ AMSTERDAM,
CIRCA 1907
Jan Sluijters (1881-1957)
olieverf op karton

De vele molens langs de rand van de stad inspireerden Sluijters tot het maken van tekeningen en schilderijen. Dit kleurrijke schilderij geeft waarschijnlijk het buurtje tussen Singelgracht en Kostverlorenvaart weer. Hier waren vanouds tal van houtzagerijen gevestigd. Omstreeks 1900 hadden de molens, loodsen en houtwerven hun langste tijd gehad. Langzaam maar zeker moest het industriegebied plaats maken voor nieuwe stadsuitbreidingen. Van de tientallen zaagmolens die er ooit stonden is alleen 'De Otter' nu nog over.

Van de uitkomsten van deze discussies zal in de eerste plaats gebruik worden gemaakt bij de samenstelling van een zaal over de 20ste-eeuwse geschiedenis van Amsterdam, een reeds lang bestaande wens en noodzaak, en bij de herinrichting van de zaal over de Amsterdamse geschiedenis van de 19de-eeuw. Daarnaast zullen in de andere gedeelten van de opstelling kleinere en grotere wijzigingen worden aangebracht. Nieuwe overdrachtstechnieken, bijvoorbeeld audiovisuele middelen, gaan hierin een rol spelen. Ervaring hiermee werd de afgelopen jaren ruimschoots opgedaan bij de inrichting van tijdelijke tentoonstellingen.

Tijdelijke tentoonstellingen

•

Het beleid ten aanzien van tijdelijke tentoonstellingen is in 1993 ongewijzigd gebleven. In de verschillende exposities zijn de beleidslijnen duidelijk herkenbaar.

Regelmatig voert het Amsterdams Historisch Museum zeer omvangrijke projecten uit, tentoonstellingen met een maatschappelijk thema die een vrij lange tijdsperiode behandelen. De tentoonstellingen gaan steeds vergezeld van een uitgebreid educatief programma.

De tentoonstelling *TIJD VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU* was een bijzonder geslaagd voorbeeld van zo'n museale uitwerking.

Tentoonstellingen van werk van Amsterdamse fotografen of van fotografen die zich sterk met Amsterdam bezighouden, vormen eveneens een vast onderdeel van het beleid. In 1993 waren hoogtepunten de tentoonstellingen van de vintage prints van Eva Besnyö en van werk van filmer en fotograaf Johan van der Keuken.

Het ontsluiten van de collectie behoort tot één van de hoofdtaken van het museum. Een andere beleidslijn is dan ook het voor een breed publiek toegankelijk maken van delen van de rijke eigen collectie. De expositie *HOLLANSE MEESTERS UIT DE GOUDEN EEUW. TEKENINGEN UIT HET BEZIT VAN HET AMSTEROAMS HISTORISCH MUSEUM* vond plaats naar aanleiding van het verschijnen van een wetenschappelijke catalogus van tekeningen uit eigen bezit door Nederlandse tekenaars geboren tussen 1600-1660.

Zoals gebruikelijk bood het Amsterdams Historisch Museum gastvrijheid aan initiatieven van buiten. Aan het jubilerende Amsterdams Stadsblad en aan de Winkeliersvereniging Kalverstraat, Heilige Weg en Spui werd gelegenheid gegeven kleine exposities samen te stellen. De tentoonstelling *STEEKHOUWEN VAKWERK, 100 JAAR PROFESSIONELE VERPLEGING IN NEDERLAND*, georganiseerd in samenwerking met de Stichting Manifestatie Verpleegkunde, bleek zo succesvol dat de tentoonstelling 3 maanden werd verlengd.

Het museum in de stad

•

Waar dit in de taakopvatting van het Amsterdams Historisch Museum past, neemt het museum deel aan activiteiten die in de stad plaatsvinden.

Een goed voorbeeld hiervan is de deelname aan de manifestatie *DE GOUDEN EEUW*. Dit initiatief van de Amsterdamse vvv was bedoeld om het binnen- en buitenlandse bezoek aan Amsterdam te stimuleren.

In 1993 nam het Amsterdams Historisch Museum voor het eerst deel aan het cursusprogramma van The Amsterdam Summer University met een seminar over de stedenbouwkundige vraagstukken van Amsterdam aan het eind van de 20ste eeuw.

Het Vlaams Cultureel Centrum De Brakke Grond en het museum belichtten in het kader van Antwerpen Culturele Hoofdstad de historische banden tussen Antwerpen en Amsterdam.

Onderwijs in het Amsterdams Historisch Museum

•

Sinds lang vervult het Amsterdams Historisch Museum een taak als onderwijsinstelling voor universitaire studenten en studenten uit het hoger en middelbaar beroepsonderwijs.

In stageverband krijgen zij praktijkervaring in dat gedeelte van het museumwerk dat aansluit bij hun opleiding. In 1993 waren stagiair(e)s werkzaam bij de afdeling wetenschappelijk medewerkers, de

educatieve afdeling, de afdeling public relations, bij de audio-visuele afdeling en bij de restauratie afdelingen. Daarnaast hadden ook de financiële afdeling en de personeelsafdeling stagiair(e)s. Enkele postdoctorale studenten verrichtten in opdracht van het museum onderzoek op onderdelen van de collectie.

Internationale projecten

•

Het in 1992 opgezette beleid om internationaal de vleugels wat breder uit te slaan is voortgezet. Dit heeft geresulteerd in zeer uiteenlopende projecten met een zestal landen. Voorwaarde is hierbij dat het project voldoende aansluit bij de taken van het Amsterdams Historisch Museum.

Museaal ondernemerschap

•

De Dienst Historische Musea gaat steeds meer markt- en bezoekersgericht werken. Bovendien is het de bedoeling om meer profijt te trekken uit de verbetering van de produktiviteit en de efficiency. Het museum behoudt zijn maatschappelijke functie, maar zal een bedrijfsmatiger aanpak kennen. De directie, de hoofden van de afdelingen en de wetenschappelijke medewerkers namen daartoe deel aan een bedrijfsconferentie. Thema's van de bijeenkomst waren:

•

museaal ondernemen is een activiteit van de organisatie die zich voltrekt in interactie met de omgeving, zoals kapitaalverschaffers, bezoekers en de andere (culturele) instellingen.

•

een ondernemende organisatie is kwaliteits-, klant- en kostenbewust en vernieuwingsgericht en heeft derhalve een beweeglijke structuur en cultuur.

•

Per afdeling zijn beleids- en activiteitenplannen opgesteld. Bovendien is veel aandacht besteed aan het verbeteren van het projectmatige werken, dat voor een goede organisatie van het museumwerk van groot belang is. Het is voor velen inspirerend om met deze werkwijze beter inzicht te krijgen in het reilen en zeilen van het museum waaraan de vele medewerkers, en ook tijdelijk medewerkers en stagiair(e)s een enthousiaste en vakkundige bijdrage leveren.

PAULINE W. KRUSEMAN
directeur
Foto Ruth M. Fleck

Algemeen

Fondsenwerving

In 1992 is Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum opgericht. In een uitgebreid artikel in het Financieel Dagblad van 13 oktober 1993 werd aandacht besteed aan dit Genootschap en het belang van ondersteuning door het (Amsterdamse) bedrijfsleven van het museum.

Het doel van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum is tweeledig: het actief betrekken van het bedrijfsleven bij het vergroten van het maatschappelijk draagvlak van het museum en het verwerven van extra inkomsten teneinde de museale activiteiten uit te kunnen breiden. De ledenlijst van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum is opgenomen in de *bijlagen*.

Ook in 1993 zijn een aantal projecten en evenementen financieel gesteund door derden. Bij de vermelding van de projecten in dit verslag worden de sponsors genoemd.

Amsterdam Kunstenstad

Namens het Amsterdams Historisch Museum participeerde de plaatsvervangend directeur, Renée Kistemaker, in de door Amsterdam Kunstenstad ingestelde werkgroep 'Samenwerking tussen kunst en onderwijs'. De werkgroep heeft ten doel een betere uitwisseling tussen kunst- en onderwijsinstellingen tot stand te brengen en een 'center of excellence' te creëren voor professionele ondersteuning en ontwikkeling van het Amsterdamse kunstaanbod. Een van de aanbevelingen heeft betrekking op het tot stand brengen van voortgezette opleidingen voor conservatoren en restauratoren.

De universiteiten, musea en HBO-instellingen hebben gezamenlijk een grote hoeveelheid deskundigheid. Samenwerkingsmogelijkheden moeten worden gevonden in een combinatie van disciplines.

Aan de door Amsterdam Kunstenstad ingestelde werkgroep 'Samenwerking kunstinstellingen' nam het museum eveneens deel.

De werkgroep nam het initiatief tot het samenstellen van het 'Overleg Amsterdamse musea'. Het aantal potentiële deelnemers voor een dergelijk overleg was zo groot (ruim dertig instellingen), dat een onderverdeling in grote en kleine musea noodzakelijk bleek. Pauline Kruseman, directeur van het museum, werd als voorzitter gevraagd van het overleg 'Grote musea'. De eerste bijeenkomsten vonden in december plaats.

Ons Amsterdam

Onder voorzitterschap van de plaatsvervangend directeur van het Amsterdams Historisch Museum kwam de redactie-adviescommissie van het tijdschrift *ONS AMSTERDAM* in 1993 vier maal bijeen. De banden tussen het tijdschrift, dat sinds 1992 wordt uitgegeven door de Weekbladpers, en het museum zijn traditioneel hecht. Statutair wordt de redactie-adviescommissie van *ONS AMSTERDAM* voorgezeten door de directeur van het museum, of door diens plaatsvervanger.

De circa 19.000 abonnees van het tijdschrift ontvingen een gratis jaarkaart voor het museum. In verschillende artikelen in het blad is aandacht besteed aan tentoonstellingen en activiteiten van het museum.

Activiteiten

Tentoonstellingen

In het tentoonstellingsprogramma voor 1993 nam de tentoonstelling **TIJD VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU** een belangrijke plaats in.

In de beste tradities van het Amsterdams Historisch Museum bood deze tentoonstelling vanuit de actualiteit van een vergrijzende samenleving een blik op het verleden, waarbij zowel de uitbeelding van de ouderdom als de veranderingen in de maatschappelijke positie van ouderen aan de orde kwamen. Door tentoonstellingen als deze krijgen hedendaagse opvattingen en omstandigheden een historisch perspectief. Bij de voorbereiding van de tentoonstelling is nauw samengewerkt met vele maatschappelijke organisaties en instellingen.

De tentoonstelling was een van de hoogtepunten van het door de Europese Commissie uitgeroepen 'Jaar van de Ouderen en de solidariteit tussen de generaties'.

De tentoonstelling heeft een record-aantal bezoekers getrokken en mocht zich verheugen in ruime aandacht van de pers. Opvallend was het grote aantal groepsbezoeken. Niet alleen de oudere generatie voelde zich tot het onderwerp aange trokken, maar ook zeer veel jongeren hebben de tentoonstelling bezocht.

Er werd tevens enthousiast gebruik gemaakt van het door de educatieve afdeling ontwikkelde begeleidingsprogramma.

OPENING

Pauline Kruseman overhandigde de Minister van WVC, Hedy d'Ancona, de brochure **TIJD VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU** tijdens de opening van de tentoonstelling op 9 maart 1993.

Overzicht tijdelijke tentoonstellingen 1993

Columbus per computer

Archivo General de Indias: het archief van de toekomst

Tot en met 3 januari 1993

•

Spellen en speelgoed uit eigen collectie

Tot en met 10 januari 1993

•

Steekhoudend vakwerk

100 jaar professionele verpleging in Nederland

Tot en met 25 april 1993

Geef mij maar Amsterdam

Bladmuziekomslagen 1870-1970

16 februari 1993 tot en met 9 mei 1993

Deze tentoonstelling toonde een selectie uit de particuliere verzameling K.D. Poll, die 19de- en 20ste-eeuwse geïllustreerde bladmuziek omvat op het gebied van zang- en muziekstukken in het lichte genre.

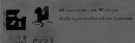
PUBLIKATIE Zie pagina 15

EVENEMENTEN Zie pagina 17

10-3 t/m 29-8-1993

Amsterdams Historisch Museum
Kalverstraat 92, Amsterdam
Openingstijden
ma-vr: 10.00-17.00 uur
za-zo: 11.00-17.00 uur

Tijd van Leven

Ouder worden in Nederland vroeger en nu

10 maart 1993 tot en met 29 augustus 1993

De gemiddelde levensverwachting was in de 17de eeuw omstreeks 35 jaar. De levensduur werd in die tijd sterk beïnvloed door de hoge zuigelingen- en kindersterfte: ongeveer 25 % van de mensen stierf in de eerste levensjaren. Tegenwoordig worden steeds méér mensen oud en ouder dan voorheen. Mensen hebben altijd tegenstrijdige gevoelens gehad over ouder worden: 'Ouderdom, hoe sijt gij so veracht, terwijl een elck u so begeert' was een veelzeggende uitdrukking in de 17de eeuw. Bijna iedereen wil oud *worden* maar niemand wil oud *zijn*. Vroeger betekende voor grote delen van de bevolking oud zijn meestal ook: arm zijn. Oude mensen waren aangewezen op de zorg van kinderen of liefdadigheidsinstellingen. Na de Tweede Wereldoorlog bracht de AOW een 'verzorgde oude dag' binnen ieders bereik. In de jaren negentig klinken de stemmen die vraagtekens zetten bij de betaalbaarheid van de verzorgingsstaat steeds luider, maar de actieve oudere van nu komt in verzet.

Er is gekozen voor een thematische behandeling van het onderwerp, waarbij door middel van zeer uiteenlopende objecten, variërend van 17de-eeuwse schilderijen tot het nieuwste model pace-maker, de vele aspecten van het ouder worden gevisualiseerd werden.

Naast objecten namen audiovisuele presentaties een grote plaats in. Speciaal voor TIJD VAN LEVEN werd een video-levenstrap gecreëerd, volgens het stramien van de 17de-eeuwse levenstrappen. Bezoekers kwamen in de 'Age Machine' oog in oog te staan met hun oudere zelf. Een interactief computerprogramma verschaftte gegevens over demografische veranderingen.

De tentoonstelling werd geopend door de Minister van WVC, mevrouw Hedy d'Ancona.

VORMGEVING Jaap de Groot; Ontwerpforum

FINANCIËLE BIJDRAGEN Fonds Zomerpostzegels, Gemeente Amsterdam, het Nationaal Comité Europees jaar van de ouderen en solidariteit tussen generaties 1993, het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, R.C. Maagdenhuis, R.C. Oude-Armenkantoor, Stichting Maria Fonds, Stichting Pro Senectute, De Vries Fonds, VSB Fonds

PUBLIKATIE Zie pagina 13

EVENEMENTEN Zie pagina 16

Het Leeftijd Museum

29 juni tot en met 29 augustus 1993

In aanvulling op de tentoonstelling TIJD VAN LEVEN werden 45 werkstukken van kinderen geëxposeerd onder de titel HET LEEFTIJD MUSEUM. In ieder werkstuk, gemaakt in de vorm van een drieliuk, vertelde een kind over eigen herinneringen. Dit gebeurde aan de hand van verhaaltjes, foto's en voorwerpen, zoals het eerste knuffelbeest, het eerste plukje haar en een oud schoentje. Deze kindertentoonstelling vond plaats bij de ingang van de tentoonstelling TIJD VAN LEVEN en in de kastjes op de Jongensbinnenplaats.

HET LEEFTIJD MUSEUM kwam tot stand in samenwerking met de Stichting Kunstzinnige Vorming Amsterdam (SKVA) en vier basisscholen: de Dr. E. Boekmanschool, Iedersland, de Vijzelmolen en de Vredesschool.

EVENEMENTEN Zie pagina 16

AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM

Max Bueno de Mesquita 80 jaar
in keuze uit zijn werk

juni t/m 1 augustus 1993

Levensstraat 92, Amsterdam
vrijdag - vrijdag 10.00 - 17.00 uur
zaterdag - zondag 11.00 - 17.00 uur

Max Bueno de Mesquita 80 jaar

3 juni 1993 tot en met 1 augustus 1993

De Amsterdamse schilder Max Bueno de Mesquita geniet grote bekendheid. Zijn werken bevinden zich onder andere in het museum Ghetto Fighters House in Israël. Een tijdlang heeft Max Bueno de Mesquita zijn herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog 'van zich af geschilderd'. Tegenwoordig zijn vrouwen, vogels en bloemen onderwerp van zijn schilderijen, die hij verrijkt met joodse tafereelen. Zijn tachtigste verjaardag was aanleiding voor het museum een keuze uit zijn werk te tonen.

De Gouden Eeuw in en rond het Amsterdams Historisch Museum

Een multiscreen diaprogramma en een museumwandeling

5 juni 1993 tot en met 29 augustus 1993

Op verzoek van de vvv was het museum één van de startpunten voor een algemener bezoek aan de Manifestatie Gouden Eeuw. In het museum stond een speciaal voor de Manifestatie opgesteld dia-klinkbeeld over de Gouden Eeuw van Amsterdam, met beelden van toen en nu. Dedalo Carasso, één van de conservatoren, beschreef een wandeling langs delen van de vaste opstelling en rond het museumcomplex. Zo kon men een inleiding krijgen op het belang van deze periode voor de stad Amsterdam. Ook is ingegaan op de betekenis van het begrip Gouden Eeuw.

PUBLIKATIE Zie pagina 13

amsterdams historisch museum

Fré Cohen (1903-1943) Een bewegene kunstenaar
tekeningen en gebruiksdrukwerk

Levensstraat 92, Amsterdam
vrijdag - vrijdag 10.00 - 17.00 uur
zaterdag - zondag 11.00 - 17.00 uur

Fré Cohen (1903-1943) Een bewegene kunstenaar

Tekeningen en gebruiksdrukwerk

8 juni 1993 tot en met 29 augustus 1993

Een overzichtstentoonstelling naar aanleiding van de vijftigste sterfdag van Fré Cohen. Fré Cohen heeft in dienst van de Amsterdamse Stadsdrukkerij vorm gegeven aan gebruiksdrukwerk zoals girochequeboekjes en schooldiploma's. Ook het stadswapen van Amsterdam werd door haar opnieuw ontworpen. Het werk van Fré Cohen omvat portrettekeningen en aquarellen. Bekend is zij geworden door haar ontwerpen van ex-librissen.

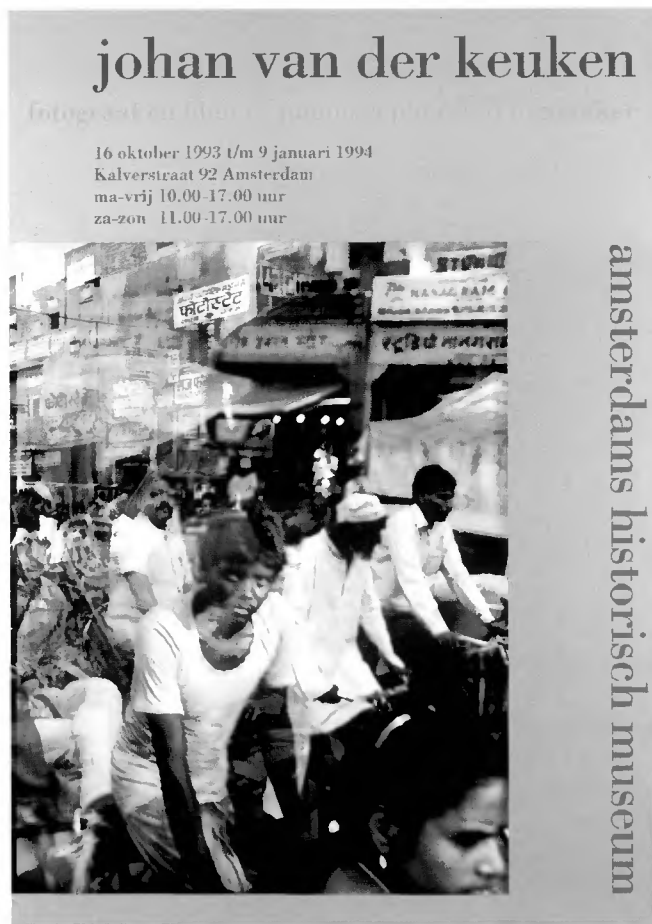
PUBLIKATIE Zie pagina 15

Henny, een nieuw leven

Een fototentoonstelling bij het gelijknamige boek

12 juni 1993 tot en met 8 augustus 1993

HENNY, EEN NIEUW LEVEN is het vierde fotoboek in een serie over het leven van Henny, een nu drieëndertig-jarige vrouw. Fotograaf Michel Szulc-Krzyzanowski en journaliste Angeline van den Berg hebben Henny gevolgd vanaf haar zestiende jaar, toen zij in een koekfabriek werkte. De tentoonstelling toonde foto's uit het boek en werd geopend door de Minister van wvc, mevrouw Hedy d'Ancona.

Johan van der Keuken, fotograaf en filmer

16 oktober 1993 tot en met 9 januari 1994

Het Amsterdams Historisch Museum toonde ongeveer 180 foto's van Johan van der Keuken. De tentoonstelling was ingedeeld naar de verschillende periodes uit zijn werk en fotoboeken, zoals *WIJ ZIJN 17*, *ACHTER GLAS* en *PARIS MORTEL*. Johan van der Keuken ontving in 1993 de Capi-Lux Alblasprijs voor zijn fotografisch oeuvre. Van der Keuken beschouwt fotograferen als een voedingsbodem voor zijn filmwerk en als 'vakantie van de filmer'. Sinds de jaren zestig neemt het filmen bij hem de belangrijkste plaats in. Daarnaast schrijft hij essays over zijn werk. Al deze vakgebieden kwamen op de tentoonstelling tot uitdrukking.

VORMGEVING Jeroen de Vries

Hollandse Meesters uit de Gouden Eeuw

Tekeningen uit het bezit van het Amsterdams Historisch Museum

19 oktober 1993 tot en met 9 januari 1994

De tekeningencollectie van het Amsterdams Historisch Museum is van internationale allure. Vanwege de kwetsbaarheid van de tekeningen zijn deze echter zelden voor publiek te zien. De tentoonstelling bood een unieke kans om tekeningen te bewonderen van 17de-eeuwse Hollandse tekenaars zoals Ludolf Bakhuysen, Nicolaes Berchem, Albert Cuyp, Frans van Mieris, Paulus Potter en de broers Willem van de Velde de Jonge en Adriaen van de Velde, allen tijdgenoten van Rembrandt.

De basis van de collectie tekeningen van het Amsterdams Historisch Museum werd gelegd door de Amsterdammer Carel Joseph Fodor (1801-1860). Door aankopen van de toenmalige conservator I.Q. van Regteren Altena in de jaren 1932-1937 is de collectie met belangrijke werken aangevuld. Het is de bedoeling om uiteindelijk in zes tentoonstellingen en in zes catalogi de volledige tekeningencollectie van het Amsterdams Historisch Museum te tonen en te beschrijven. Deze tentoonstelling was de vierde in de serie.

VORMGEVING Jeroen de Vries

PUBLIKATIES Zie pagina's 13 en 14

EVENEMENTEN Zie pagina 18

Eva Besnyö, vintage prints

16 november 1993 tot en met 30 januari 1994

Een overzichtstentoonstelling van zestig eerste drukken van de fotografe Eva Besnyö. De nadruk lag op haar werk uit de jaren twintig en dertig. De tentoonstelling maakte deel uit van een serie van drie exposities van vintage prints door Amsterdamse fotografen. EVA BESNYÖ, VINTAGE PRINTS WAS samengesteld door gastconservator Willem Diepraam.

PUBLIKATIE Zie pagina 15

Gezicht op Amsterdam

Joan Baptist Bonnacroy (1618-1676?)

17 augustus 1993 tot en met 14 november 1993, verlengd tot en met 9 januari 1994

Het Amsterdams Historisch Museum toonde uit een particuliere verzameling, het zeer bijzondere en grote schilderij (ruim twee meter hoog bij vier meter breed) GEZICHT OP AMSTERDAM geschilderd in 1657 door de Antwerpenaar Joan Baptist Bonnacroy. Dit schilderij van Bonnacroy is het oudst bekende geschilderde profiel van de stad en het eerste dat op zo'n formaat is vervaardigd. Vanaf de overkant van het IJ gezien, met de Volewijk en de dijk tussen Buiksloot en Nieuwendam, ligt daar Amsterdam in volle glorie van oost naar west.

PUBLIKATIE Zie pagina 13

Gasttentoonstellingen

Kalverstraat 600 jaar

12 november 1993 tot en met 9 januari 1994

De tentoonstelling werd georganiseerd naar aanleiding van het verschijnen van het jubileumboek KALVERSTRAAT 600 JAAR en was samengesteld in samenwerking met de winkeliersvereniging van het winkelgebied Kalverstraat, Heiligeweg, Spui en een aantal zelfstandige producenten verenigd in Uitgeverij Beelddrift.

De presentatie liet historisch en hedendaags fotomateriaal zien.

Voor twee cent een kooltje vuur

27 november 1993 tot en met 9 januari 1994

Het 70-jarig bestaan van het Wiering's Weekblad, het huidige Amsterdams Stadsblad, vormde de aanleiding voor deze tentoonstelling. De tentoonstelling gaf een overzicht van de door particulieren ingezonden foto's over Amsterdam uit de jaren twintig en dertig, veelal voorzien van een persoonlijk verhaal.

Aanwinsten

Een zeer belangrijk onderwerp van aandacht is ieder jaar de collectie. Deze wordt aangevuld door zowel schenkingen als aankopen. Een keuze uit de aanwinsten, waarmee de museumcollectie in 1993 is verrijkt, staat verspreid afgebeeld door het hele jaarverslag.

Het museum bezit de grootste 'Luiken-collectie' ter wereld. De tekeningen, prenten en boeken van Jan (1649-1712) en zijn zoon Caspar (1672-1708) zijn al eeuwenlang zeer populair. Zij vonden navolging tot in Japan toe. De verzameling, die reeds uit zo'n 1.000 tekeningen, 10.000 prenten en 15.000 boeken bestaat, wordt aangevuld wanneer de mogelijkheid zich voordoet.

De *bibliotheek* van het museum heeft op een veiling een uiterst zeldzame eerste druk aangekocht van *DE OUYTSE LIER*, een bundel minnedichten door Jan Luiken. De bundel werd in 1671 uitgegeven bij Jacobus Wagenaar te Amsterdam. In datzelfde jaar gaf ook Adriaan Veenendaal te Amsterdam dezelfde bundel uit; deze uitgave was reeds in het bezit van het museum. *DE DUYTSE LIER* schreef en illustreerde Jan Luiken in zijn vrolijke jongelingjaren. Op latere leeftijd, toen hij een vroom en teruggetrokken leven leidde, heeft hij getracht deze uitgaven te vernietigen door de bundels op te kopen, wat hem echter niet lukte.

De aanwinst is afkomstig uit de nalatenschap van de Amsterdamse uitgever Johan Polak.

Bruiklenen

Veel musea in binnen- en buitenland hebben in het verslagjaar een beroep gedaan op de collectie van het Amsterdams Historisch Museum. Een selectie uit het bruikleenverkeer:

Antwerpen was in 1993 Culturele Hoofdstad van Europa.

In dat kader werden daar verschillende tentoonstellingen gehouden, waaraan het Amsterdams Historisch Museum door middel van bruiklenen een bijdrage kon leveren. Speciaal willen wij noemen de tentoonstellingen *ARM IN ANTWERPEN EN ANTWERPEN, HET VERHAAL VAN EEN METROPOOL*.

Voor de tentoonstelling *GLORIOUS PAST OF THE NETHERLANDS AND JAPAN* in Kobe en Tokyo, waaraan in dit verslag meer aandacht wordt besteed, zijn door het museum 16 schilderijen, waaronder het werk van Gerard de Laresse, Melchior D'Hondecoeter en Meindert Hobbema in bruikleen gegeven. Ook werden 9 tekeningen uit de Luiken-collectie tijdelijk afgestaan en 6 tekeningen van Rembrandt van Rijn.

Het Institut Néerlandais te Parijs opende op 17 november 1993 een tentoonstelling over het werk van ontwerpster Sonia Delaunay. Met door haar ontworpen stalen en stoffen uit het archief van de firma Metz & Co kon het museum een bijdrage leveren. Dit archief maakt sinds 1984 deel uit van de collectie van het museum.

AFBEELDING LINKS

DE ZEEMAN

Jan Luiken (1649-1712)
tekening, pen en penseel

AFBEELDING RECHTS

DE ZEEMAN

Shiba Kokan (1747-1818)
schildering op zijde
Kobe City Museum, Kobe, Japan

De werken van Jan Luiken en zijn zoon Caspar (1672-1708) zijn al eeuwenlang bijzonder populair. Deze tekening is een voorstudie voor een ets, één uit een serie van 101 etsen met als onderwerp ambachten en andere beroepen. Jan Luiken gaf deze serie in 1694 uit in boekvorm: HET MENSELYK BEORYF. De prenten behoren nog steeds tot het bekendste Nederlandse culturele erfgoed uit de 17de eeuw en waren al bij verschijnen zeer in trek. Ze werden gekopieerd tot in de 19de eeuw. Een mooi voorbeeld van navolging is de schildering van de Japanner Shiba Kokan. De compositie is dezelfde (gespiegeld omdat Kokan de ets als voorbeeld had), maar hij geeft de afbeelding een Japans tintje. Wat hij zich niet kon voorstellen was een plat land: zijn horizon bestaat gedeeltelijk uit Japanse bergen.

Beide werken hingen op de tentoonstelling GLORIOUS PAST OF THE NETHERLANDS AND JAPAN in Kobe en Tokyo.

In 1993 werden verschillende tentoonstellingen in Amsterdam gehouden met als thema 'De Gouden Eeuw'. Objecten uit de collectie zijn in bruikleen afgestaan aan onder andere Museum Amstelkring voor de tentoonstelling KERKZILVER IN DE GOUDEN EEUW, het Koninklijk Paleis, HET STAATHUIS IN DE GOUDEN EEUW en de Agnietenkapel, ONOERWIJS IN DE GOUDEN EEUW.

Ten behoeve van de tentoonstelling OAGERRAO DER GOUDEN EEUW in het Rijksmuseum kregen de schilderijen DE ANATOMISCHE LES VAN DR. SEBASTIAEN EGBERTSZ. DE VRIJ door Thomas de Keyser, DE TERUGKOMST IN AMSTEROAM VAN DE TWEEDE EXPEDITIE NAAR OOST-INDIË door Hendrick Vroom en een getekend portret van Hugo de Groot door Jacques de Gheyn II tijdelijk een andere museumbehuizing.

Publikaties

De genummerde uitgaven zijn uitgaven door of in samenwerking met de educatieve afdeling.

Dedalo Carasso, EEN MUSEUMWANDERING OOR AMSTEROAMS GOUDEN EEUW. DE 17DE EEUW IN HET AMSTEROAMS HISTORISCH MUSEUM, Amsterdams Historisch Museum 1993

In de omvangrijke presentatie over de geschiedenis van Amsterdam in het museum speelt de Gouden Eeuw een belangrijke rol. Deze brochure geeft de bezoeker de gelegenheid om, na een korte historische inleiding, de mooiste en interessantste voorwerpen in het museum te bekijken die de Gouden Eeuw behandelen.

Een Engelstalige editie van de brochure kwam uit onder de titel: AMBLING THROUGH THE GOLDEN AGE. THE 17TH CENTURY IN THE AMSTEROAM HISTORICAL MUSEUM. De vertaling werd verzorgd door Wendie Shaffer.

Annemarie de Wildt en Willem van der Ham, TIJDE VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU, Amsterdams Historisch Museum 1993

De uitgave bij de gelijknamige tentoonstelling geeft met onderwerpen als opvattingen over ouderdom, het ongemak van de ouderdom, de zorg voor de oude dag en ouderenhuisvesting een indruk van het leven van ouderen en het denken over ouderdom door de tijden heen.

FINANCIËLE BIJDRAGE R.C. Oude-Armenkantoor

HET AMSTEROAMSE STAOSGEZICHT VAN JOAN BAPTIST BONNECROY, Amsterdams Historisch Museum, 1993, no 31

Vanwege het tijdelijk verblijf van het Amsterdamse stadsgezicht van JOAN BAPTIST BONNECROY in het Amsterdams Historisch Museum, gaf de educatieve afdeling een brochure uit, waarin het stadsgezicht in vele details wordt besproken. De tekst is van Renée Kistemaker. De gegevens zijn mede ontleend aan het onderzoek dat de heer drs. J. Peeters, Gemeentearchief Amsterdam, en mevrouw drs. M. Lentz te Brussel op verzoek van de eigenaar van het schilderij verrichtten.

Ben Broos en Marijn Schapelhouman, NEDERLANDESE TEKENAARS GEBOREN TUSSEN 1600 EN 1660. Oude tekeningen in het bezit van het Amsterdams Historisch Museum, waaronder de collectie Fodor, deel 4, Amsterdam 1993

Deze catalogus, die de vierde is in de reeks van de wetenschappelijke bewerkingen van de tekeningenverzameling van het Amsterdams Historisch Museum, omvat bijna tweehonderd tekeningen van

tijdgenoten van Rembrandt. Tekeningen van Rembrandt zelf zijn opgenomen in deel 3. Gelijktijdig met de uitgave van deze publikatie werd de vierde tentoonstelling - uit een reeks van zes - over de tekeningencollectie gehouden. De vormgeving van de reeks catalogi is van Jolijn van de Wouw.

Ingrid Oud, HOLLANSE MEESTERS UIT DE GOUDEN EEUW. TEKENINGEN UIT HET BEZIT VAN HET AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM, Amsterdams Historisch Museum 1993, no 32

Een handige publieksfolder, uitgegeven naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling. Een Nederlands- en Engelstalige (vertaling Wendie Shaffer) uitgave.

AMSTERDAMSE SINJOREN IN HET VOETSPOR VAN ANTWERPSE IMMIGRANTEN 1576-1622, Amsterdams Historisch Museum/Uitgeverij Bas Lubberhuizen 1993

In samenwerking met het Vlaams Cultureel Centrum te Amsterdam nam het museum het initiatief voor deze uitgave. Els ten Napel stelde het boekje samen, dat een wandeling door Amsterdam beschrijft en zo het spoor volgt van een aantal Antwerpse immigranten in Amsterdam in de 17de eeuw.

De burgemeester van Antwerpen, Culturele Hoofdstad van Europa in 1993, de heer H. Cools nam uit handen van burgemeester Ed. van Thijn in het museum het eerste exemplaar van het boek in ontvangst.

ANTWERPEN EN AMSTERDAM
Burgemeester H. Cools van Antwerpen kreeg in het museum uit handen van Amsterdams' burgemeester Ed. van Thijn het eerste exemplaar van het boekje AMSTERDAMSE SINJOREN IN HET VOETSPOR VAN ANTWERPSE IMMIGRANTEN 1576-1622 overhandigd.

AANWINST

DELEN VAN EEN KOFFIESERVIES,
CIRCA 1874
uitvoering onbekend
porselein

Het museum bezit verscheidene voorwerpen van keramiek die met topografische afbeeldingen zijn beschilderd. Het 11-delige koffieservies is een interessante aanvulling op dit onderdeel van de verzameling. De decoratie bestaat uit gefotografeerde stadsgezichten die door middel van een speciaal procedé op het porselein zijn aangebracht. Het servies is vermoedelijk vervaardigd ter gelegenheid van het huwelijk van Maria Sabina Rive met Klemens von Lassaulx in 1874. Het ouderlijk huis van de bruid aan de Herengracht is op het dienblad afgebeeld. Het servies is een schenking van nazaten van de familie in Duitsland.

GEEF MIJ MAAR AMSTERDAM'. BLADMUZIEKOMSLAGEN 1870-1970 UIT DE COLLECTIE K.D. POLL, Amsterdams Historisch Museum 1993, no 29

Vouwblad met tekst van Anneke van de Kieft bij de gelijknamige tentoonstelling; de teksten van enkele liederen zijn erin opgenomen.

FRÉ COHEN (1903-1943) EEN BEWOGEN KUNSTENARES, Amsterdams Historisch Museum 1993, no 30

Vouwblad met tekst van Annemieke Roos bij de gelijknamige tentoonstelling.

Willem Diepraam, EEN BEELD VAN EVA BESNYÖ, Fragment Uitgeverij i.s.m. Amsterdams Historisch Museum z.jr. (1993)

Een publikatie bij de tentoonstelling van het werk van Eva Besnyö in het Amsterdams Historisch Museum, met 30 zwart/wit afbeeldingen van vintage prints.

FINANCIËLE BIJDRAGEN Stichting Het Amsterdams Fonds, Amsterdam en Art Unlimited, Amsterdam

De wetenschappelijke medewerkers van het museum publiceren regelmatig, onder andere in vaktijdschriften. Hieronder een keuze uit hun publikaties:

Dedald Carassé leverde negen boekbesprekingen voor het vaktijdschrift BIJDRAGEN EN MEDEDELINGEN BETREFFENDE DE GESCHIEDENIS OER NEDERLANDEN en hij schreef het artikel 'Clid als publieke vrouw' in GRONIEK, HISTORISCH TIJDSCHRIFT, jrg. 26, no 121, 8-23.

Michiel Jonker, 'Portret van Clement de Jonghe, Rembrandt Harmensz van Rijn (1606-1669)', VERENIGING REMBRANDT 3(1993) nr. 4, 21-22.

Bert Vreeken, 'Wedgwood onder zeil: enkele gedateerde bordes van Engels aardewerk met een nautisch drukdecor en Nederlandse opschriften', in: VORM GEVEN AAN VEELZIJDIGHEID: OPSTELLEN AANGEBODEN AAN WIM CROUWEL TER GELEGENHEID VAN ZIJN AFSCHEID ALS DIRECTEUR VAN MUSEUM BOYMANS-VAN BEUNINGEN, Rotterdam 1993, 58-67.

Lodewijk Wagenaar, 'Onder actienisten. Ontstaan van de aandelenhandel in Amsterdam in de zeventiende eeuw', in: Geert de Clercq (ed.), TER BEURZE. GESCHIEDENIS VAN DE AANDELENHANDEL IN BELGIË, 1300-1990, Brugge/Antwerpen 1993, 87-105.

Evenementen

In samenwerking met het blad *Nouveau*, dat aandacht besteedde aan kleine musea, werden voor de lezers van dat blad op 17 februari speciale rondleidingen georganiseerd in MUSEUM WILLET-HOLTHUYSEN.

Naar aanleiding van de tentoonstelling *tijd van leven* en in het kader van het Nationaal Jaar van de Ouderen zijn vele evenementen georganiseerd, waaruit een greep:

EVENEMENT

Kinderevenement op 14 juli 1993 bij het Leeftijd Museum in de galerij van de 'jongens-binnenplaats' van het museum.

- Een serie lezingen met als thema 'ouder worden' in samenwerking met de stichting De Rode Hoed, gehouden in het complex De Rode Hoed te Amsterdam, gedurende de maanden maart tot en met juni 1993.

- Theaterproductie 'Begeerd en veracht' door Stichting Theater Mystras.

- Van 5 tot en met 12 juni werd in samenwerking met het Platform Europees Ouderenjaar 1993 een culturele week georganiseerd met onder meer lezingen, voordrachten, toneelstukken en muziekuitvoeringen. Deze activiteiten vonden plaats in een tent op de binnenplaats van het museum en in de Engelse Kerk op het Begijnhof.

- Kinderevenement bij het LEEFTIJD MUSEUM op 14 juli:

voor de deelnemers aan het LEEFTIJD MUSEUM, in de leeftijd van 4 tot en met 13 jaar, organiseerde het museum een kindermiddag. Onder leiding van museumdocenten werd het 'KLEINE' LEEFTIJD MUSEUM (de eigen tentoonstelling) en het 'GROTE' LEEFTIJD MUSEUM (TIJD VAN LEVEN) bezocht. In een workshop taaldrukken vervaardigden de kinderen fraai bedrukte kaarten over het onderwerp 'leeftijd', die werden opgestuurd naar opa en/of oma.

- Voorts waren er speciale rondleidingen, introducties, nabesprekingen en programma's met kijkopdrachten, waarvoor zeer veel belangstelling bestond.

KAART VOOR OPA EN OMA

Kinderevenement op 14 juli 1993 bij het Leeftijd Museum. De kinderen konden zelf kaarten drukken en die van eigen tekst voorzien. Het onderwerp was 'leeftijd'.

Publiek

Bezoekers aan een tijdelijke tentoonstelling in het Amsterdams Historisch Museum krijgen regelmatig de gelegenheid hun mening over de presentatie te noteren. Gedurende de tentoonstelling **TIJD VAN LEVEN. OUDER WORDEN IN NEDERLAND VROEGER EN NU** werd van de geboden gelegenheid ruimschoots gebruik gemaakt. Veel bezoekers gaven, vaak op opvallend persoonlijke wijze, hun reactie op de tentoonstelling. Annemarie de Wildt, coördinator en samensteller van **TIJD VAN LEVEN**, haakt in op enkele uitspraken van het publiek.

ONTWERPSCHETS
door Jaap de Grootte voor de
tentoonstelling **TIJD VAN LEVEN.**
OUDER WORDEN IN NEDERLAND
VROEGER EN NU.

Heerlijke kijk- en dwaaltentoonstelling.

Door de bomen kun je het bos niet meer zien.

Het maken van een tentoonstelling over een abstract onderwerp als ouder worden is een proces waarbij na veel onderzoek, praten en denken de verschillende aspecten vorm krijgen. In het geval van TIJD VAN LEVEN is bewust gekozen voor een grote variëteit aan invalshoeken en objecten. De rijkdom aan beelden en informatie bood de bezoekers de kans hun eigen interesse te volgen en daarmee als het ware hun eigen tentoonstelling te maken.

Het is bijzonder interessant, vooral voor de ouderen om te laten zien dat het ondanks alles toch veel beter is dan vroeger. Voor de jongeren om te laten zien dat zij helemaal niet mogen mopperen.

Heel goed, leuk dat er zoveel jongeren waren.

Werd mij van mijn jonge leeftijd (35) bewust en van de oudere mensen om me heen. Je loopt met de andere museumbezoekers door de tijd, heel indrukwekkend.

Oud en jong bezochten de tentoonstelling, vaak gezamenlijk en in familieverband. Bij ouderen overheerste de waardering voor het feit dat hun levensfase onderwerp was. Ook wezen zij vaker op de verbeteringen in leefomstandigheden vergeleken met vroeger. Jongeren realiseerden zich door de tentoonstelling dat ook zij eens ouderen zullen zijn.

LEVENSTRAP

Aan het begin van de tentoonstelling TIJD VAN LEVEN werden de bezoekers geconfronteerd met een moderne 'levenstrap': een negenvoudige video-installatie. Deze was gebaseerd op de klassieke levenstrap, die de verschillende levensfasen van de mens verbeeldt (zoals de afbeelding op de omslag van dit jaarverslag). De video-installatie werd ontwikkeld door de audiovisuele afdeling van het museum.

Prachtige, soms angstaanjagende tentoonstelling.

Heb erwan genoten! Verhelderend en geruuststellend voor je al of niet gemotiveerde angsten.

Met mijn neus op de sterfelijkheid. Ik weet niet goed wat ik ermee moet.

Ouder worden roept emoties op en de tentoonstelling maakte emoties los. Het komt weinig voor dat bekenden, maar ook wildvreemden in een museum elkaar deelgenoot maken van hun hoop en vrees, zoals tijdens TIJD VAN LEVEN regelmatig gebeurde.

Fraaie collectie voorbeelden, maar over-all toch wel veel nadruk in beeld, op het verval, te veel gehoorapparaten, rimpels etc. om er echt vrolijk van te worden.

Indrukwekkend, reël zonder somber te zijn.

Erg aardig tegenwicht in een wereld vol reclameboodschappen over jong zijn en verleidelijk blijven. Misschien is oud worden niet zo'n ramp?

We vonden het toch leuk, ondanks alle narigheid. We kunnen nog lachen, nu we omstreeks 80 jaar zijn.

'Ouderdom, hoe zijt gij zo veracht, terwijl een ieder u begeert' stond te lezen op een van de tentoonstellingswanden. We wilden deze tegenstrijdige gevoelens over ouder worden laten zien. De beelden toonden zowel het verval als de schoonheid van de ouderdom. Opvallend in de reacties is de manier waarop bezoekers deze beelden hebben ervaren: toch te negatief volgens de een, of juist positief volgens de ander. Deze reacties laten zien hoe de objecten op een tentoonstelling als deze een spiegel voor gevoelens kunnen zijn.

Wat weinig donkere mensen in de tentoonstelling.

Fijn om te zien dat niet alleen witte Nederlanders hier oud worden.

Oudere immigranten twijfelen vaak tussen blijven in Nederland, bij de (klein)kinderen of terugkeer naar het land van herkomst. In TIJD VAN LEVEN werd het onderwerp 'oudere buitenlanders' niet apart behandeld, maar per onderdeel zoals bij ouderenhuisvesting.

Very informative. The art is overwhelming.

Veel kunstenaars zijn gefascineerd (geweest) door de ouderdom. Op de tentoonstelling hingen schilderijen en prenten vanaf de 16de eeuw tot nu tegenover en naast elkaar. Binnen de context van de tentoonstelling vertelden ze hun eigen verhaal en samen het verhaal van de tentoonstelling.

En wat zijn de teksten goed leesbaar.

Goede tentoonstelling, ik vraag me alleen af hoe de oude wat minder valide medemens de trap moet beklimmen.

Leesbaarheid van de tekstborden en toegankelijkheid waren in het geval van TIJD VAN LEVEN nog belangrijker dan normaal. Het historische gebouwencomplex waarin het Amsterdams Historisch Museum is gevestigd heeft veel charmes, maar ook nadelen. Speciaal ter gelegenheid van deze tentoonstelling is de entree tot het gebouw voor tijdelijke tentoonstellingen toegankelijk gemaakt voor rolstoelen.

Alle vrouwen van de opleiding bejaardenverzorging uit Deventer waarderen de tentoonstelling zeer. Goed beeld van de mensen waarmee ze werken. De foto's zijn reëel, boeiend, ontroerend en prachtig genomen.

*Een zeer geslaagde tentoonstelling.
Bedankt namens de oudereneducatie Bergen.*

OPROEP

Ontmoeting bij de Age Machine
De Volkskrant, 17 juli 1993

A'dam, 10/7, 16.45 uur, Historisch Museum, Tijd van Leven, age machine.

Jij: vr., zwart haar, bril m. donker montuur, jack, stralende ogen, vrolijke lach: 51 (zei je) maar lijkt 35. Je wilde jezelf zien als 70.

Ik: man, 50, geel colbert en spijkerbroek, hielp je bij de age machine. Je gezicht bleef onveranderd mooi! Ik feliciteerde je! Wil je graag nader leren kennen. Br. o. nr. v.d. blad.

SCHUTTERSSTUK

Twee medewerkers van het museum lieten zich tijdens het museumweekeinde als schutter portretteren in het schuttersstuk van Frits Müller (geb. 1932).

Op 17 en 18 april vond het jaarlijkse museumweekeinde plaats. Het Amsterdams Historisch Museum gaf gratis rondleidingen met als thema groepsportretten. Bezoekers konden zich bovendien laten fotograferen in een voor dit doel gemaakt schuttersstuk door tekenaar/schilder Frits Müller.

Ook culinair werd aandacht besteed aan DE GOUDEN EEUW. In het restaurant David en Goliath bij het Amsterdams Historisch Museum konden gasten van een diner genieten dat geheel volgens de regels van de kookkunst uit de Gouden Eeuw werd samengesteld. Daartoe werd het enig bekende kookboek uit die eeuw, DE VERSTANOIGE KOCK OF SORGHVULOIGE HUYSHOUOSTER (1668) geraadpleegd. De diners werden opgeluisterd met muziek uit de 17de eeuw en werden op zondagen van 23 mei tot en met 27 juni geserveerd.

De organisatie van dit evenement was in handen van Han de Jong, de restauranthouder en van Heske Kannegieter van organisatie De Kan.

In het kader van The Amsterdam Summer University organiseerde het museum in samenwerking met de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam en met emeritus hoogleraar W.F. Heinemeijer een cursus onder de titel THE IMAGE OF THE CITY OF AMSTERDAM IN THE 21ST CENTURY. De voertaal was Engels en de onderwerpen waren 'Waterfront problems', 'The monumental city centre' en 'The urban frontier'.

De tentoonstelling GEEF MIJ MAAR AMSTERDAM was aanleiding voor concertzanger Pieter Vis wel-luidend te getuigen van zijn liefde voor de stad. In een drietal uitvoeringen in het museumrestaurant bracht hij liederen ten gehore als: 'Amsterdam huilt', 'Aan de Amsterdamse grachten' en 'Als op het Leidscheplein de lichtjes weer eens branden gaan...'.

Ondanks de matige zomer konden toch, volgens traditie, regelmatig MUZIEKUITVOERINGEN op de grote binnenplaats van het museum worden beluisterd, waarbij het accent lag op harmoniecorpsen.

In het Amsterdams Historisch Museum is op 12 augustus 1993 het eerste exemplaar van het boek TWEE EEUWEN TAFELZILVER van Barend J. van Benthem door uitgeverij Waanders te Zwolle aangeboden aan de thans 100-jarige heer Carl Hendrik Helweg. De heer Helweg was van 1917 tot 1965 firmant van de firma Wed. H. Helweg & Zoon. Deze Amsterdamse familie van zilversmeden is lange tijd toonaangevend geweest op het gebied van handgesmeed tafelzilver.

Gedurende het laatste kwartaal van 1993 werd in het museum vervolg gegeven aan de cursus ANTIEK, WARENKENNIS EN MARKT georganiseerd door het Kunsthistorisch Centrum. Dit jaar stonden de volgende onderwerpen centraal: Inleiding antiek; Meubels - stijlgeschiedenis; Het veilingwezen; Sieraden; Tin - stijlgeschiedenis en warenkennis; Zilver - stijlgeschiedenis en een museumpracticum; Boeken en prenten.

BONNECROY

Rondleidster Willemien Beukenhorst bespreekt het stadsprofiel van Amsterdam door Joan Baptist Bonnacroy. De belangstelling voor dit tijdelijk in het museum aanwezige schilderij was bijzonder groot. In de maand oktober werd elke dinsdag een inleiding voor bezoekers gegeven.

Foto Henk Rougoor

De hele maand oktober werd op elke dinsdag door museummedewerkers een inleiding gegeven over het schilderij van JOAN BAPTIST BONNECROY, waarover wij reeds verslag deden. Stadspashouders woonden deze inleiding gratis bij. Vanwege de enorme belangstelling moesten vijf extra inleidingen worden verzorgd. In totaal telden wij meer dan 500 toehoorders.

Tijdens de traditionele GRATIS WEEK van 27 oktober tot en met 2 november, ter herinnering aan de opening van het museum op 27 oktober 1975, organiseerde het museum rondleidingen door het museum, waarbij vooral aandacht werd besteed aan het thema 'Amsterdam in de Gouden Eeuw'. In samenwerking met de Volksuniversiteit werden lezingen over dit onderwerp gehouden.

Onze vaste gast, HET GENOOTSCHAP AMSTELOOAMUM, organiseerde in november een viertal - wekelijkse- lunchlezingen over: Het stedelijk interieur: de vloer, de wanden en het meubilair van de stad; Groenvoorzieningen in de stad; Het nieuwe straatmeubilair op het Damrak en Rokin; Tegeltaleaus. Medewerking aan deze interessante en actuele lezingen verleenden onder anderen een landschapsarchitecte en de ontwerpers van het nieuwe Amsterdamse straatmeubilair.

In de maanden november en december vond de cursus DE TEKENKUNST VAN NEDERLAND plaats, georganiseerd in samenwerking met het Kunsthistorisch Centrum. De tentoonstelling HOLLANSE MEESTERS UIT DE GOUDEN EEUW vormde de aanleiding voor deze cursus, die een overzicht gaf van de Nederlandse tekenkunst, van de 15de eeuw tot en met de klassiek moderne kunst. Tevens werden naar aanleiding van deze tentoonstelling enkele lezingen gehouden door twee museumdocenten onder de titel OVER TEKENINGEN GESPROKEN.

Internationale contacten

Indonesië

De proclamatie van de onafhankelijkheid van Indonesië op 17 augustus 1945 zal in 1995 worden gevierd met diverse activiteiten. Voor de Dienst Musea en Geschiedenis (DKI) van het Gouvernement Jakarta vormt de herdenking een goede aanleiding de vaste opstelling van het Maritiem Museum Bahari aan te passen en daarmee te proberen een groter publiek aan te trekken. Dankzij eerder gelegde contacten (onder andere met de Reinwardt Academie, het Westfries Museum, en de Werkgroep Onrust, waarin het Rijksmuseum en het Amsterdams Historisch Museum vertegenwoordigd zijn) is in 1992 besloten een samenwerking aan te gaan waarbij van Nederlandse zijde onderzoeks- en opleidingsinstituten vertegenwoordigd zullen zijn (Reinwardt Academie, Amsterdam en het Instituut voor de Europese Expansie, Rijksuniversiteit Leiden) en de eerder genoemde musea.

Voor de laatste treden het Nederlands Scheepvaartmuseum, Amsterdam en het Amsterdams Historisch Museum als coördinatoren op.

De samenwerking beoogt vooral op de middellange en lange termijn praktische betekenis te hebben. Daarbij kan gedacht worden aan uitwisselingsprogramma's van studenten (maritieme) geschiedenis, conservatoren en restauratoren en aan trainingen ter plaatse. Een belangrijke taakstelling zal zijn het effectueren van een duurzame overdracht van kennis.

Om te onderzoeken wat de mogelijkheden van de samenwerking op korte en (middel)lange termijn zijn, werd van 29 november tot 10 december 1993 in Nederland een 'samenspraak' georganiseerd tussen vertegenwoordigers uit Indonesië en Nederland. Bijeenkomsten vonden plaats in het Amsterdams Historisch Museum en het Nederlands Scheepvaartmuseum. In aansluiting op de besprekingen werden werkbezoeken afgelegd aan diverse museale en niet-museale instellingen. De Indonesische delegatie bestond uit het hoofd van de Dienst Musea van het Ministerie van Onderwijs en Cultuur mevrouw Sri Soejatmi Satari, de directeur van het Maritiem Museum Bahari, de heer Dhermawan Ilyas, de directeur van het Grafmonumentenmuseum Prasastie, de heer Marulak Ralin Manik, en ten slotte het adjunct hoofd van de Dienst Musea en Geschiedenis (OKI) van de stadsprowincie Jakarta, de heer Candrian Attahiyat.

Japan

Na een voorbereiding van meer dan anderhalf jaar werd op 23 juli 1993 in Kobe de tentoonstelling GLORIOUS PAST OF THE NETHERLANDS AND JAPAN geopend. Het Kobe City Museum was de initiatiefnemer van het project, dat financieel werd gesteund door Uitgeverij Asahi Shimbun en de KLM. De Nederlandse bijdrage aan de expositie werd vanuit het Amsterdams Historisch Museum gecoördineerd door gastconservator Gusta Reichwein, terwijl emballeur Kees IJdenberg het in- en uitpakken en het transport van de tentoonstellingsobjecten heeft geregeld.

Het Tobacco and Salt Museum in Tokyo was de tweede locatie waar de voorwerpen werden geëxposeerd in de maanden oktober en november.

Onderwerp van de expositie was de Nederlandse invloed op de Japanse kunst in de periode tussen het begin van de 17de eeuw en het einde van de 19de eeuw, toen Nederland de enige Westerse handelspartner van Japan was. De culturele relatie werd gevisualiseerd door middel van 200 voorwerpen op het terrein van prentkunst, cartografie en kunstnijverheid, die voor de helft uit Japanse en voor de andere helft uit Nederlandse verzamelingen afkomstig waren. Daarnaast werd een veertigtal schilderijen geëxposeerd om het Japanse publiek een indruk te geven van de Hollandse schilderkunst van de 17de tot de 20ste eeuw.

Het project heeft de mogelijkheid geboden om nauw samen te werken met Japanse collega's, wat een inzicht gaf in (de geheel andere) wijze van tentoonstellen in Japan; het was een goed voorbeeld van succesvolle culturele uitwisseling.

De tentoonstelling en de catalogus, die bijdragen van Japanse en Nederlandse auteurs bevatten, oogstten waardering zowel bij vakgenoten als bij het Japanse publiek: de beide tentoonstellingen trokken 66.000 bezoekers en de catalogus (oplage 3.000) was uitverkocht. Dit gunstige resultaat heeft mogelijkheden geopend om in de toekomst voorwerpen uit de collectie van het Kobe City Museum in het Amsterdams Historisch Museum te exposeren. Wie weet zullen Jan Luiken en zijn Japanse navolger Shiba Kokan elkaar in ons museum nog eens ontmoeten.

OPENING IN KOBE

De openingsceremonie van de tentoonstelling GLORIOUS PAST OF THE NETHERLANDS AND JAPAN in het Japanse Kobe City Museum.
Foto Kees IJdenberg

AANWINST

PORTRET VAN CLEMENT DE JONGHE, 1651
Rembrandt Harmensz. van Rijn
 (1606-1669)
 koperplaat, geëst
 verworven met steun van de
 Vereniging Rembrandt

Clement de Jonghe (1624/25-1677) vestigde zich omstreeks het midden van de 17de eeuw in Amsterdam. Hij was kunsthandelaar en uitgever van prenten. Eén van de kunstenaars van wie hij prenten uitgaf was Rembrandt. Daarnaast bezat De Jonghe een groot aantal etsplaten van deze meester. De plaat met het portret van de kunsthandelaar is door Rembrandt zelf en door latere eigenaren een aantal keren opnieuw bewerkt. Er zijn zes verschillende afdrucken of staten van bekend. Het museum bezit uit de verzameling Fodor een eerste staat van de prent.

Rusland

.

Het in 1992 begonnen samenwerkingsproject met de Hermitage en verschillende instellingen van de Academie van Wetenschappen in Sint-Petersburg vond in 1993 voortgang.

Onderdeel van de samenwerking is een tentoonstelling over de kunst- en rariteitenverzameling van tsaar Peter de Grote (1672-1725). Deze tentoonstelling zal in 1996 in de Hermitage in Sint-Petersburg te zien zijn en in 1997 in Amsterdam. Het is dan driehonderd jaar geleden dat de Russische vorst Nederland voor het eerst bezocht. Naar aanleiding van dit bezoek vindt in 1996/1997 de landelijke Peter de Grote Manifestatie plaats.

Het wetenschappelijk onderzoek voor de tentoonstelling wordt in 1994 afgerond met een bijeenkomst van Russische en Nederlandse onderzoekers in het Amsterdams Historisch Museum. Pauline Kruseman en Renée Kistemaker hebben ter voorbereiding in september 1993 een bezoek gebracht aan Sint-Petersburg. In Het Parool werd door de journalist Joop Holthausen, die in dezelfde tijd in Sint-Petersburg aanwezig was, een groot artikel gewijd aan dit project van het Amsterdams Historisch Museum.

Gedurende drie maanden heeft Jozien Driessen ter voorbereiding van de te verschijnen wetenschappelijke publikatie en de tentoonstelling over de culturele en wetenschappelijke betrekkingen tussen Peter de Grote en Nederland, archiefonderzoek verricht in Sint-Petersburg. Haar verblijf vond plaats op uitnodiging van de Russische Academie van Wetenschappen.

In het verslagjaar zijn drie restauratrices uit Sint-Petersburg gedurende een maand in het Amsterdams Historisch Museum te gast geweest. Alle drie zijn betrokken bij oorspronkelijk uit Nederland afkomstige collectieonderdelen van musea in Sint-Petersburg. Deze werden door tsaar Peter de Grote gekocht ter aanvulling van zijn kunst- en rareitenverzameling.

De restauratoren uit Sint-Petersburg en van het Amsterdams Historisch Museum verkregen wederzijds inzicht in restauratie- en conserveringstechnieken en deden nieuwe ideeën op.

Voorts zijn in het kader van dit door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) gefinancierde project door hen de nodige materialen en gereedschappen voor gebruik in musea te Sint-Petersburg aangeschaft.

Zuid-Afrika

In 1993 vonden de voorbereidingen plaats voor de tentoonstelling **NEDERLAND TEGEN APARTHEID**, over de geschiedenis van de Nederlandse solidariteit met de strijd tegen apartheid. **NEDERLAND TEGEN APARTHEID** zal in 1994 in het museum te zien zijn en daarna door Zuid-Afrika reizen. Het materiaal komt uiteindelijk ter beschikking van het Mayibuye Centre for History and Culture, onderdeel van de Universiteit van Western Capetown.

Symposium Reflecting Cities in Londen

Van 19 tot en met 21 april werd in het Museum of London een internationaal symposium gehouden onder de titel 'Reflecting Cities'. Centraal stond de positie van het stadsmuseum temidden van een snel veranderende stad. Hoe moet het stadsmuseum hierop reageren?

De twee afgevaardigden van het Amsterdams Historisch Museum, Carry van Lakerveld en Arja van Veldhuizen, hielden beiden tijdens de sessie over 'Reflecting Cultures' een lezing over musea en de multiculturaliteit van de veranderende stad. Dat dit thema de gemoederen zeer bezighoudt, bleek uit de vele reacties en discussies die daarna ontstonden.

Tijdens de slotbijeenkomst is het 'International Forum of Museums of Cities' opgericht. Het Forum zal om het jaar een symposium organiseren om op deze manier een netwerk van wereldwijde contacten van stadsmusea te stimuleren.

AANWINST
EEN STEL KASTANJEVAZEN, 1830
Fa. Bennewitz & Zonen
zilver

De naam Bennewitz is synoniem met het beste zilver dat in de eerste helft van de 19de eeuw in Amsterdam is gemaakt. Tot de grootste en kostbaarste voorwerpen uit deze periode behoren de zogeheten kastanjevazen. Dergelijke dekselvazen werden altijd in paren geleverd. Men bewaarde er geglaceerde kastanjes in, een lekkernij die als dessert werd geserveerd. Dit stel vazen toont de karakteristieke ronde vormen van de Biedermeier-stijl. Opmerkelijk zijn de dekselknoppen in de vorm van eekhoorns. De vazen konden mede dankzij particuliere steun worden aangekocht.

Archeologie

Voorwerpen afkomstig uit opgravingen verricht door de Afdeling Archeologie van het Stedelijk Beheer te Amsterdam vallen onder verantwoordelijkheid van de directeur van het Amsterdams Historisch Museum.

In het verslagjaar zijn verschillende belangrijke opgravingen gedaan.

Onder andere konden vanwege nieuwbouwactiviteiten op het perceel Onze Lieve Vrouwesteeg 6-8 waarnemingen worden gedaan naar de bouwwijze en de ouderdom van de vroeger aan de Nieuwendijk gelegen Onze Lieve Vrouwekapel. Die waarnemingen leidden tot enkele verrassende vondsten. Zo vond men in de zijmuur van het aangrenzende huis op nummer 4 onderdelen van het opgaande werk van de kapel. Uit onderzoek bij het Gemeentearchief van Amsterdam was reeds gebleken, dat de kapel al in 1355 bestond en daarmee de oudst bekende kapel in Amsterdam moest zijn. De gevonden onderdelen hebben een reconstructie van de kapel mogelijk gemaakt. De kapel was 32 meter lang, 9 meter breed en 13 meter hoog.

Tijdens het funderingsonderzoek kwam een deel van een fraaie plavuizenvloer te voorschijn, waarschijnlijk onderdeel van de oorspronkelijke vloer van het koor van de kapel uit de periode 1325-1350.

De meest recente opgraving betrof het onderzoek van een drietal panden aan de Sint Annenstraat, nummers 12, 14 en 16 (gelegen achter de Effectenbeurs).

Aanleiding tot het onderzoek was de demontage van drie historische panden, voorafgaande aan de restauratie. In het bijzonder ging de aandacht uit naar het huis op nummer 12, daar dit het enige overgebleven renaissance woonhuis van Amsterdam is. Een tweede punt van onderzoek vormde de middeleeuwse bewoning van deze plaats. De Sint Annenstraat maakt namelijk onderdeel uit van het oude middeleeuwse stratenpatroon van Amsterdam.

OPGRAVING

Plavuizen met herten en rozetten uit de originele vloer van de Onze Lieve Vrouwekapel. De tegels dateren uit de periode 1325-1350 en zijn in Utrecht gemaakt.
Foto Afdeling Archeologie - Stedelijk Beheer

Afdelingen apart

Ambachtelijke kunst

Ervaringen konden worden uitgewisseld op restauratiegebied doordat een medewerker van de afdeling, Jaap Boonstra, werd uitgenodigd een jaar in het Metropolitan Museum te New York te werken. Gedurende zijn afwezigheid werd hij vervangen door een restaurator uit Keulen. Twee leerlingen van het Meubilerings College en van de Opleiding tot Behoud en Beheer vonden in het Amsterdams Historisch Museum een stageplaats.

Restauratie- en onderhoudswerk vond het afgelopen jaar plaats onder andere aan de harnassen-collectie. Vooruitlopend op de tentoonstelling *IN BEELD GEBRACHT. BEELHOUWKUNST UIT OE COLLECTIE VAN HET AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM* in oktober 1994 is het ruim 5 meter hoge beeld van Goliath, dat in het museumrestaurant David en Goliath staat, gerestaureerd. Tevens is aandacht besteed aan het zilverwerk, aan de collectie ivoeren sculptuurtjes en aan meubelstukken. Buitenlandse belangstelling voor het restauratiewerk van het Amsterdams Historisch Museum bleek uit bezoeken van restauratoren uit Sint-Petersburg en uit Hongarije.

Bibliotheek

In 1993 ontving de bibliotheek 1.100 bezoekers van buiten het museum. Opvallend was de sterke toename van bezoekers uit het buitenland: van 54 naar 125. Bij het bezoek aan de bibliotheek viel vooral het gebruik van oude drukken op. Uit binnen- en buitenland is de belangstelling, in het bijzonder voor de Luiken-collectie, groot.

In het kader van de automatisering van de bibliotheek is medio 1993 een nieuwe catalogus- en bestelmodule (Tinlib) in gebruik genomen. De retrospectieve invoer zal in 1994 ter hand worden genomen. Ter ondersteuning daarbij is de elektronische versie van de Art & Architecture Thesaurus, samengesteld door het Getty Institute, aangeschaft. Tevens verzorgde de bibliotheek, voor het in november 1993 gestarte proefproject 'de geautomatiseerde registratie van de beeldencollectie van het museum', de invoer van de bijbehorende literatuurgegevens (Tinreg).

In 1992 werd het 'СТСН-project' voor oude drukken gestart, dat een verkorte titelbeschrijving op analytisch-bibliografische wijze beoogt. Het project vordert goed, alhoewel speciale fondsen voor de voltooiing ervan noodzakelijk zullen zijn.

Educatieve afdeling

In het verslagjaar werd de educatieve afdeling als formele afdeling heropgericht. De afdeling heeft als taak om door middel van haar activiteiten een wezenlijke bijdrage te leveren aan het doelgroepenbeleid en de laagdrempeligheid van het museum. Het werkterrein van de afdeling bestrijkt het groepsbezoek, de verzorging van schriftelijke en audiovisuele producties en de (mede)organisatie van evenementen.

Ten behoeve van de publieksbegeleiding werd een groep van acht museumdocenten geformeerd, die vanaf 1 september 1993 als oproepkrachten aan het museum zijn verbonden. Hun taak is het verzorgen van activiteiten zoals algemene en thematische rondleidingen, kinderprogramma's, lezingen en stadswandelingen in combinatie met het museumbezoek.

In 1993 lag het aantal groepsbezoeken aan het museum voor het eerst boven de 1.000. De drukst bezochte tentoonstelling was *TIJO VAN LEVEN* met 284 groepen (bijna 7.000 personen). De helft hiervan maakte gebruik van de mogelijkheid tot een bezoek onder leiding van een museumdocent. Hierbij kon worden gekozen uit vier programma's, waaronder een inleidende dialezing over 'ouder worden in de beeldende kunst' (56 groepen) en een museumles gericht op bezoekers, in opleiding in de zorgsector (37 groepen).

Bij de jaarlijkse Kunstschooldag voor de hoogste klassen van het basisonderwijs, die plaatsvond op 19 maart 1993, werd dit jaar een enquête gehouden onder de leerkrachten van de ruim 5.000 deelnemende kinderen. Op deze dag verzorgt het museum een afwisselend programma onder leiding van de museumdocenten, dat er op is gericht bij de leerlingen belangstelling te wekken voor het museum en de geschiedenis van hun stad. Bij het onderzoek werd een opmerkelijk resultaat geboekt. Van de veertien deelnemende musea werd de hoogste score behaald door het Amsterdams Historisch Museum en het Museum Willet-Holthuysen: bij beide musea waardeerde ongeveer 60 % het programma met 'heel erg leuk'.

In 1993 is door de educatieve afdeling en de audio-visuele afdeling een nieuw introductieprogramma over het museum vervaardigd. Dit medium wordt vooral door groepen intensief gebruikt ter voorbereiding op een bezoek of als inleiding in het museum. Het nieuwe programma, dat wordt uitgebracht op video, bestaat uit een drieluik: de geschiedenis van het gebouwencomplex, een voorproefje op de collectie en een kijkje achter de schermen.

Fotoafdeling

Het automatiseren van het bestand negatiefnummers nadert zijn voltooiing (meer dan 35.000 nummers zijn reeds ingevoerd).

Voor de tentoonstelling *HOLLANDSE MEESTERS UIT DE GOUDEN EEUW* zijn de watermerken van de tekeningen met behulp van röntgenapparatuur gefotografeerd. Voor dit technische hoogstandje heeft het Rijksmuseum gastvrijheid verleend.

Bijzondere fotowerkzaamheden werden voorts verricht voor het in bruikleen aanwezige schilderij van *BONNECROY* en voor de tentoonstelling *TIJD VAN LEVEN*.

In het kader van de nieuwe bedrijfsvoering worden sinds het verslagjaar de fotowerkzaamheden budgettair doorberekend aan de opdrachtgevers.

In totaal zijn in 1993 ongeveer 250 nieuwe kleuropnames, bijna 800 zwart/wit-opnames en 600 dia-opnames gemaakt. Er zijn ruim 7.000 afdrucken aan opdrachtgevers van binnen en buiten het museum geleverd.

Kunstinventaris

Als laatste uitvloeisel van de organisatorische splitsing tussen het Stedelijk Museum en het Amsterdams Historisch Museum, is in 1993 de scheiding in materiële en personele zin van de afdeling Kunstinventaris voltooid. Tevens is de afdeling qua personeel op sterkte gebracht.

Public Relations

Ter bevordering van de naamsbekendheid van het museum is in 1993 een tweetal publieksonderzoeken gestart. Eén (gedeeltelijk landelijk) onderzoek is verricht door een student aan de Nationale Hogeschool voor Toerisme en Verkeer in Breda. Voor een deel richtte dit onderzoek zich op de bezoekers van het Amsterdams Historisch Museum en diende het tevens als pilot-project voor het publieksonderzoek dat door het bureau Motivaction in 1993/1994 verricht zal worden.

Per tentoonstelling werd gericht met verschillende organisaties samengewerkt met het doel de belangrijkste publieksgroepen te selecteren en te benaderen.

Naast de bij de tentoonstelling *TIJD VAN LEVEN* genoemde organisaties hebben bijvoorbeeld het Pensioenfonds PGGM en Nuts Aegon Ziektekosten N.V. in overleg met het museum in hun kwartaalpublicaties uitvoerig bericht over deze tentoonstelling. Over de vele evenementen bij deze tentoonstelling en de grote belangstelling van de media is elders in dit verslag uitvoerig bericht.

Ten behoeve van de *free publicity* heeft het museum vooral de contacten met de landelijke en regionale radio en t.v. kunnen intensiveren. Onder meer werd een serie item-programma's over het museum in samenwerking met AT5 uitgezonden. Gezamenlijke acties zijn ondernomen met (dag)bladen, met het Vlaams Cultureel Centrum en met uitgever Bas Lubberhuizen.

AANWINST

STAANDE KLOK, CIRCA 1770
Jan Henkels (werkzaam 1742-1772)
 diverse houtsoorten en andere materialen

Amsterdam was in de 18de eeuw een belangrijk centrum voor de fabricage van klokken. Henkels' werkplaats was gespecialiseerd in de vervaardiging van staande horloges met bewegende figuren. Ook deze aan het museum geschonken klok heeft een dergelijk mechaniek. Onder de wijzerplaat is een mythologische scène met dobberende scheepjes weergegeven. Voorgesteld is de Griekse held Perseus die op zijn gevleugelde paard komt aangesnel om Andromeda te redden van een zeemonster. De bijna drie meter hoge klok is opgesteld in Museum Willet-Holthuysen.

De (landelijke, regionale en lokale) dag-, week- en maandbladen hebben ongeveer 1.250 artikelen aan het museum gewijd. De deelname aan de Amsterdamse Stadspas was een groot succes. Met het oog op het toerisme heeft het museum geparticipeerd in de manifestatie O.E. GOUDEN EEUW, die was opgezet door de vvv Amsterdam.

Textielrestauratie

Bij de textielrestauratie lag het accent op het verbeteren van de outillage van de afdeling. Een stagiaire van de opleiding Behoud en Beheer te Amsterdam is gestart met de produktie van speciale kleeuhangers. De kleeuhanger krijgt een laag van fiberfill, waaroverheen een voor het betreffende kledingstuk op maat gemaakte hoef van katoenen tricof wordt getrokken. Op deze manier hangt het kwetsbare textiel niet uit en wordt het aan de schouderpartij niet beschadigd.

Een belangrijke en intensieve restauratie betrof de Robe à la Française, een tweedelige bedrukte, witte katoenen jurk. De 'robe' stamt uit de tweede helft van de 18de eeuw en werd in juni 1993 door een particulier aan het museum geschonken. Volgens informatie van de schenkster had de jurk de eeuwen overleefd in een verkleedkist van haar grootouders, die in Amsterdam woonden. In juli is door het museum een grote schenking merk- en/of stoplappen aanvaard die door de afdeling, in samenwerking met mevrouw Bix Schipper-van Lottum, is geïnventariseerd.

Voorts werd ondersteuning verleend bij de inrichting van de tentoonstelling over het werk van Sonia Delaunay in het Institut Néerlandais te Parijs.

AANWINST
DUBBELPORTRET VAN
JOHANNES SCHIOTLING EN ZIJN
ECHTGENOTE, 1788
Christoffel Mittscherlich
 (1740-1793)
*veelkleurige was en andere mate-
 rialen*

De geportretteerden zijn de Amsterdamse zilversmid Johannes Schiotling (1730-1799) en zijn vrouw Margaretha Sophia Janssen. Het curieuze portretreliëf memoreert het 25-jarig huwelijk van het echtpaar op 9 oktober 1788. Het keurig geklede paar is omgeven met huwelijksymbolen. Onder hen is een gelegenheidsgedicht aangebracht. Het verguld houten lijstje is onder meer versierd met zilversmidsgereedschappen. Mittscherlich was als meesterknecht bij Schiotling werkzaam. Hij was een kundig modelleur in verschillende materialen.

Wetenschappelijke medewerkers

De conservatoren van deze afdeling hebben een belangrijke taak in de inhoudelijke beleidsvoorbereiding en -uitvoering van het Amsterdams Historisch Museum.

In 1993 lag het accent op een tweetal onderwerpen: een meerjarenplanning op het gebied van tentoonstellingen en publikaties en de vernieuwing van de permanente expositie, speciaal over de geschiedenis van de 19de en de 20ste eeuw. Ter voorbereiding werden discussiebijeenkomsten georganiseerd over onderwerpen die van belang zijn voor de wijze waarop het museum de komende jaren met de vaste opstelling van de geschiedenis van Amsterdam verder wil gaan. Met gasten van buiten spraken wij over onderwerpen zoals: 'de collectie en het verzamelen', 'de 19de en 20ste eeuw in de vaste opstelling', 'de vaste opstelling als overdrachtsmiddel van geschiedenis', 'geschiedenisopvatting en vaste opstelling'. De uitkomsten van deze bijeenkomsten zullen worden betrokken bij het opstellen van het beleid voor de komende jaren met betrekking tot de vaste opstelling.

Het wetenschappelijke werk van de afdeling is dit jaar bijzonder vruchtbaar geweest. Onder verantwoordelijkheid van de het hoofd van de collectie, Michiel Jonker, is de wetenschappelijke bewerking van een deel van het eigen tekeningenbezit voltooid en werd daarvan de catalogus uitgegeven. Tevens is een begin gemaakt met de werkzaamheden ten behoeve van de bestandscatalogus van de collectie beeldhouwwerken.

Vanaf 1980 onderhoudt conservator Lodewijk Wagenaar de contacten met het Dutch Period Museum te Colombo in Sri Lanka in het kader van een culturele samenwerking tussen het Amsterdams Historisch Museum en het Dutch Period Museum. Tijdens zijn bezoeken aan Sri Lanka raakte hij steeds meer geïntrigeerd door het haven- en vestingstadje Galle, één van de zeldzame voorbeelden van de Europese koloniale vestigingen in Azië. Dit leidde tot een onderzoek naar het reilen en zeilen van de Verenigde Oostindische Compagnie in Galle in de periode omstreeks 1760. In 1993 voltooide Lodewijk Wagenaar zijn proefschrift over dit onderwerp.

Naast onder andere werkzaamheden aan de vaste opstelling, aan tijdelijke tentoonstellingen, aan de collectie, namen verschillende medewerkers deel aan historische en kunsthistorische congressen en symposia in binnen- en buitenland. Zij publiceerden onder meer in congresbundels en feestbundels. Een keuze uit deze publikaties vindt u op pagina 15.

Voorts hielden medewerkers lezingen in binnen- en buitenland, zoals Michiel Jonker in The Center for Renaissance and Baroque Studies van de University of Maryland (usa) over 'The visual part of private charity'. Renée Kistemaker sprak op hetzelfde congres over 'The Public and the Private. Public space in 16th- and 17th-century Amsterdam'. Dedalo Carasso hield in totaal negen lezingen, waaronder over 'Theekoepels en tuinhuisen in de Vechtstreek en 's-Graveland', voor leden van het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake te Vreeland, over 'De Gouden Eeuw' voor de Amsterdamse Volksuniversiteit en over Arnold Houbraken op het jubileumsymposium van de 'Werkgroep 18e Eeuw'. Lodewijk Wagenaar hield te Colombo, Sri Lanka een lezing met als onderwerp: 'The Dutch East India Company, a maritime power in Asia'.

AANWINST

LAMP UIT HET AMERICAN HOTEL,
CIRCA 1902

Willem Kromhout czn. (1864-1940)
gepatineerd geelkoper

Kromhout geldt als één der vernieuwers van de Nederlandse bouwkunst omstreeks de eeuwwisseling. Zijn bekendste schepping is het American Hotel aan het Leidseplein uit 1902. De architect ontwierp ook de elektrische lichtarmaturen. De stroom werd geleverd door een eigen centrale. De grote hanglamp heeft tot de oorspronkelijke inrichting behoord. Opmerkelijk zijn de gestileerde vogels die de gloeilampen in de bek houden. Deze hanglamp werd door het museum aangekocht. Op 1 september 1993 werd het gerestaureerde café Americain feestelijk heropend. Bij deze gelegenheid kreeg het museum uit handen van burgemeester Ed. van Thijn van de directie van het American Hotel een door Kromhout ontworpen wandlamp ten geschenke.

Bijlagen

Bezoekcijfers

Groepsbezoek in het Amsterdams Historisch Museum

Aantal aangemelde groepen:	
Basisonderwijs	83
Speciaal onderwijs	8
VBO/MAVO	50
HAVO/VWO	100
Overig	84
MBO	117
HBO	71
Universiteit	31
Onderwijs voor volwassenen	158
Busgroepen	145
Diversen	230
Totaal	1.077 = 30.261 bezoekers

Naar aanleiding van de tentoonstelling TIJD VAN LEVEN werden 284 groepen aangemeld met totaal 6.893 bezoekers.

Totaal aantal bezoekers

	1992	1993
Amsterdams Historisch Museum	165.739	180.241
Museum Willet-Holthuysen	27.638	22.764
Schuttersgalerij	541.920	508.037

Leden van Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum

ABN-AMRO Bank N.V.
Adviesbureau voor bouw- en installaties GEAM
Barbizon Palace Hotel
Bouw en Aannemingsmij. Derksen & Singerling B.V. Ouderkerk aan de Amstel
Cargill B.V.
Caron & Stevens advocaten, belastingadviseurs en notarissen
Citibank, N.A.
Delta Lloyd Verzekeringsgroep NV
Deutsche Bank de Bary & Co. N.V.
Dorned B.V.
Gemeentelijke Accountantsdienst
Gemeentelijk Havenbedrijf
Hillen & Roosen B.V.
Hollandsche Beton Maatschappij bv
Hotel The Grand
N.V. de Indonesische Overzeese Bank (Indover Bank)
ING Bank
Kamer van Koophandel Amsterdam
Kas-Associatie N.V.
KPMG Klynveld
MeesPierson N.V.
NCM Holding NV
De Nederlandsche Bank N.V.
Nestlé Nederland b.v.
Otis B.V.
Poelwijck Adviesgroep Makelaars O.U.
Scheers Schilders. Amstelveen
Stibbe Simont Monahan Duhot
Van der Hoop Effektenbank N.V.
Vendex International N.V.
Vinke & Partners Executive Search

De Stichting Amsterdams Historisch Museum voert het beheer over Het Genootschap Amsterdams Historisch Museum. De Stichting beoogt het bevorderen van de belangen van het Amsterdams Historisch Museum in de meest uitgebreide zin van het woord.

Het bestuur wordt gevormd door:

Mr. W.F.C. Stevens, voorzitter

Mr. J.H. du Marchie Sarvaas, secretaris/penningmeester

Prof. dr. M.C. Brands

Mr. G.W. baron van der Feltz

G.J.A. van der Lugt

Annual Report summary

Together with the Willet Holthuysen Museum, the Amsterdam Historical Museum forms the Amsterdam History Museums, which falls under the auspices of the city council. In 1975 the Amsterdam Historical Museum was opened in its present location. It is housed in the centuries-old buildings of the former City Orphanage and has, among other things, a permanent display showing the history of Amsterdam.

Our museum business is alive and thriving. It embraces developments in many different areas such as academic research, communications, and the composition of the Dutch population, and regularly adjusts the presentations on the history of Amsterdam. In 1993 there was an extended discussion by the museum staff about the furnishings of a room in the museum to present the 20th-century history of Amsterdam, and about a new look for the 19th-century room. These discussions will be continued in 1994.

The Amsterdam Historical Museum is composed of many small units, together representing a great range of disciplines and expertise. For example, there is a department for textile restoration, for print restoration, for picture-frames restoration and for furniture restoration. There is an educational department, an audiovisual section, a photography section, a section dealing with objects in depot and an art-inventory section. There is also a library that specializes in literature dealing with Amsterdam history. Its extensive collection is consulted by many - from the museum staff to researchers from abroad.

The museum policy aims at efficiency - at working in a productive manner and adopting a business-like approach. In 1993 plans were produced by each section or department, presenting their policy and activities. The project-oriented approach, which is important for good museum organization, was considerably improved.

The museum's temporary exhibitions present detailed information on topics taken from the history of Amsterdam, or they may display part of the museum's rich and varied collection. Large temporary shows are regularly staged dealing with a current social topic and setting it in historical perspective. Such an exhibition was the 1993 *TIMES OF LIFE. GROWING OLDER IN THE NETHERLANDS, PAST AND PRESENT*. Today's reality is a society with an increasing number of active elderly people. The exhibition looked at Holland's past attitudes towards its old folk and considered the changes that have taken place both in the social position of, and attitudes towards, the elderly. The show made use of museum objects as well as audiovisual presentations. A star attraction was the Age Machine, where you could see what you would look like in the years to come. There was also an interactive computer program which gave information about demographic changes. Visitors both young and old came in large numbers to this exhibition. The subject clearly held a great appeal for the public. Strangers started talking to each other in the exhibition and continued in animated discussion on the subject in general.

Such a large project as *TIMES OF LIFE* can only be realized with extra help in the form of financial support from the government, business, institutions and foundations.

The Amsterdam Historical Museum has a superb collection of drawings. However, because of their fragile nature these are not often on show. In 1993 some of the collection was exhibited under the title *DUTCH MASTERS OF THE GOLDEN AGE. DRAWINGS FROM THE COLLECTION OF THE AMSTERDAM HISTORICAL MUSEUM*. The publication appeared simultaneously entitled *DUTCH DRAUGHTSMEN BORN BETWEEN 1600 AND 1660. OLD DRAWINGS FROM THE COLLECTION OF THE AMSTERDAM HISTORICAL MUSEUM, INCLUDING THE FLOOR COLLECTION*. This was a scholarly edition by art historians Ben Broos and Marijn Schapelhouman, discussing the two hundred or so drawings on show in the exhibition. Exhibition and publication are the fourth in a sixth-part series dealing with the entire Drawings Collection.

The museum organizes various activities - sometimes together with other bodies - and when there is a (large) temporary exhibition also puts on such attractions as concerts or lectures on related themes. It also organizes conducted tours of the shows, introductions to the topic and special pro-

grammes for the young. The exhibition *TIMES OF LIFE* was accompanied by an extensive menu of activities which included theatre performances. Activities connected with ideas about 'age' were offered for the younger visitors.

Each year the museum's permanent collection is considered with care. It is enlarged both with acquisitions and through gifts. In the annual report for 1993, examples of the museum's latest acquisitions embellish the pages and are indicated by the word *Aanwinst* (acquisition) above the accompanying text.

The Amsterdam Historical Museum receives regular requests for loans from museums both at home and abroad. During 1993 objects were on loan for various exhibitions in Antwerp, that city being the European Cultural Capital for the year. Also, 17th-century paintings, including some by Gerard de Lairesse, drawings by Jan Luiken (1649-1712) - the museum has the largest 'Jan Luiken Collection' in the world - and drawings by Rembrandt, were sent to Japan to enhance the exhibitions in Kobe and Tokyo, *GLORIOUS PAST OF THE NETHERLANDS AND JAPAN*.

This exhibition was organized thanks to the initiatives of the Kobe City Museum in Kobe and the Tobacco and Salt Museum in Tokyo. The Dutch contribution to the show was coordinated by the Amsterdam Historical Museum. This is only one example of the museum's international projects. In 1993 the show was organized entitled *HOLLAND AGAINST APARTHEID*, to be held in the museum in 1994. This show, dealing with the history of Dutch solidarity in the struggle against apartheid, will travel later through South Africa. The material used will ultimately be placed at the disposal of the Mayibuye Centre for History and Culture, which is part of the University of Western Capetown, South Africa. Further, in 1992 a joint project was begun with the Hermitage Museum and various sections of the Academy of Sciences in St Petersburg. As part of this collaboration there will be an exhibition dealing with tsar Peter the Great's collection of curiosities. The tsar (1672-1725) visited the Netherlands at the end of the 17th century and bought some of his vast collection of art and rarities from Dutch collectors when he was in the country, or afterwards. The exhibition will be on show in the Hermitage Museum in St Petersburg in 1996, after which it will travel to Amsterdam in 1997.

Colofon

•

UITGAVE Amsterdams Historisch Museum - afdeling public relations - 1994

COÖRDINATIE Vincent van de Ven

REDACTIE Hinke Wiggers

BIJDRAGE Annemarie de Wildt

GRAFISCHE VORMGEVING Ontwerforum, Amsterdam

FOTO'S (tenzij anders vermeld) Piet van Roenburg

VERTALING ANNUAL REPORT SUMMARY Wendie Shaffer

Druk Koopmans' drukkerij bv, Hoorn

LITHOGRAFIE Bij-voorbeeld, Amsterdam

PAPIER Dit jaarverslag is gedrukt op Mediaprint zijdemat chloorarm papier (omslag en binnenwerk) en op Countryside honing recycled papier (middenkatern)

AFBEELDING OMSLAG Spel met levenstrap, maker onbekend, Collectie Atlas van Stolk, Rotterdam

OPENINGSTIJDEN maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur, zaterdag/zondag 11.00-17.00 uur

BEREIKBAARHEID tram 1, 2, 4, 5, 9, 11, 14, 16, 24, 25 halte Spui

BEZOEKERSINGANGEN Kalverstraat 92, Nieuwezijds Voorburgwal 357, St. Luciënsteeg 27

POSTADRES Nieuwezijds Voorburgwal 359, 1012 RM Amsterdam

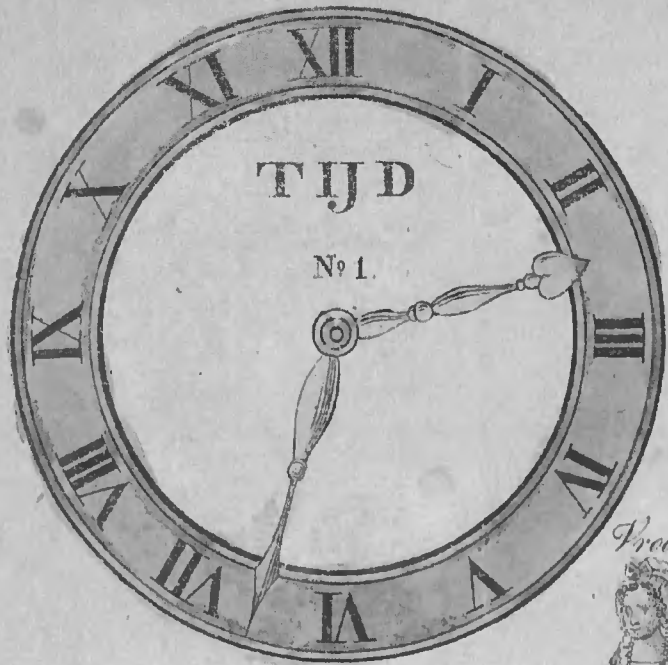
TELEFOONNUMMER 020-5231822

FAXNUMMER 020-6207789

Het Amsterdams Historisch Museum vormt samen met het Museum Willet-Holthuysen de Dienst Historisch Musea van de Gemeente Amsterdam. Als zodanig vallen deze musea onder de financiële verantwoordelijkheid van de gemeente.

Het Amsterdams Historisch Museum stelt zich ten doel om de historische verzameling van de stad Amsterdam te beheren, te behouden, selectief uit te breiden en voor een zo breed mogelijk publiek te ontsluiten en te presenteren. Tevens wil het museum inzicht geven in het functioneren van de hedendaagse samenleving waartoe kennis van het verleden noodzakelijk is.

2. <i>Oogenblik.</i>	3. <i>Seconde.</i>	4. <i>Minuut.</i>	5. <i>Uur.</i>	6.
<i>Om enkel oogenblik beslist vaak voer altus</i>	<i>Van elke sekonde hangt uw geluk of ongeluk af.</i>	<i>Wie niet by minuten tel. verzuimt ook grooter tydelperken.</i>	<i>Om Uur omge onke daelitz en mhaad kan maandat men jaren scaemt.</i>	<i>Elke te de gegal</i>

Prouss.

18
Onte

Grysaard

Matrone

19

*Ontoangt 6 Pennin-
gen.*

20

*Men drinkt en gaat
tot 25.*

21

*Ontoangt 32 Pennin-
gen en gaat tot 25.*

Morgen.

Middag.

Avond.

Midlernacht.

26

Gaat terug tot 17

*Gaat terug tot N^o m
baad 6.*

*Gaat slapen tot dat
hij d'een ander
gevoelt weest.*

W